

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

BARCELONA 15 DE NOVEMBRE DE 1912

Núm. 1768 ————— ANY XXXIV

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

10 centims ————— Atrassats: 20

LOS MISERABLES

40000 METROS, 90 PARTES,

2500 CUADROS Y 3 ½ HORAS ~

TODA COMPLETA

CINE-BARCELONA

La película de més exit.

CRONICA

L'assassinat d'en Canalejas

Altres cop una mà inconeguda, eixida de l'ombra, ha atencat contra un home representatiu d'un partit monarquic espanyol.

En Canalejas ha caigut, en la Porta del Sol, mort traïdrament per en Manel Pardiñas Serrato.

Ningú hauria predit, fa alguns dies, la trista fi del President del Consell de Ministres, quefe del partit lliberal d'Espanya.

Davant del fet realitzat, es en và que intentem preguntar-nos quina secreta venjansa colectiva o quin particular agravi ha impulsat a l'assessí.—A Espanya regna un fons de mal-estar y de miseria moral y material, y, entre aqueixa miseria, en l'ambient tristíssim y tenebrós dels llocs ont se junten els perseguits y els miserables, se congrien aqueixes terribles voluntats protestaries, capasses de realisar tots els crims socials.

Entre'ls espanyols s'ha perdut la fè en l'actuació justiciara de les multituts, en aqueixa actuació serena y conven-suda d'un ideal que, si arriba fins a la rebeldia, ho fa com obeint un sagrat manament de la consciencia colectiva. Els

ilusos y desesperats obren pel seu compte. La seva morbositat psíquica s'exaspera lo mateix pels fets insignificants que pels grans estats d'opinió. Són falsos redemptors isolats, o executors d'un misteriós decret, la causa del qual està, a voltes, relacionada ab lo més impensat y desconegut.

Això cal meditarho molt, pera no llensar acusacions infundades, ni pendre com a causa determinant l'exaltament de certes propagandes.

* * *

Dit això, nosaltres reconeixem que la causa de la llibertat, a Espanya, ha perdut un dels seus lleals defensors. En Canalejas no havia fet gaire gran cosa, encara, lligat per les velles arrels palatines, però no cal pas dubtar de les seves intencions.

La seva mort pot ocasionar un fort contratemps a Catalunya.

¿Quina sort correrà el projecte de les Mancomunitats?

Per de prompte, es aquesta la pregunta més interessant que tothom formula enfront l'inaudit crim d'en Pardiñas. Hi han, encara, altres projectes plantejats que, sense en Canalejas, no sabem pas com podran resoldre's.

En Canalejas era, sens dubte, una figura de gran relleu, un erudit y un home de cor. Per tot això y per una repugnantia instintiva que nosaltres sentim pels actes traïdors y violents, ens unim a la protesta de tota la premsa espanyola.

UN BARBRE EN L'INAUGURACIÓ DEL "LICEO"

En Jordi Mestall, el barbre vingut de la montanya, incidentalment, per un negoci de carbó, tingué la bona pensada de venirme a veure. Flairava encara a culots fumosos, a ceba y a vi novell. En Mestall es el meu indispensable company de fassessies hivernals, el bosquerol més intrepid pera aixecar conills y de més sentit comú que jo conec. L'estimo, veushoaquí. La seva visita'm contrariava, emperò. Ell venia decidit a passar la vetlla ab mi, y jo havia decidit passarla en el «Liceo»—era la diada de la funció inaugural—y, francament, entre les dues decisions, hi trobava com una certa incompatibilitat. Els ulls del meu barbre tenien aqueixa lluisor del foraster que espera meravelles d'una disbauxa ciutadana.

¡Pobre home! Quan li vaig exposar ab sinceritat lo que hi havia, va restar com atutt.

—¿Quant costa una butaca?—

Ho deia ab l'aire resolut del comerciant que fa gala de no espantar-lo el preu de les coses més cares.

Jo vaig somriure; però ni mai que ho hagués fet. Això va entossudir-lo més que res. Era ja qüestió d'amor propi, anar al «Liceo» ab mi. ¡No hi hagué remei! A cada observació meva responia ab un comentari ironic de pagès maliciós, que comensa a temer que fa nosa. O renyirhi o emportarme'l.

A les vuit ja vaig tenir-lo a la dispesa. ¡Portava un gec negre molt folgat, una corbata ab nus de carreter y una camisa blanca plena de tavelles y brodats! «Segurament, no faria pas un paper ridicol». Havia comprat un silló de l'anfiteatre. Va estar mirant com jo'm vestia. No arribava a capir el perquè'm mudava els mitjons y la roba interior, y s'inquietava un poc, pensant en una possible requisita de prendes íntimes, exigida en qualsevol moment. Això de l'etiqueta li pareixia, an ell, com una fórmula de conducta enigmàtica, que l'exposava a no sé quines coses imprevistes y compro-

metedores. El meu frac, els meus guants y el meu barret de copa el varen fer riure molt.

—¿Que no la sentiries, la música, sense això?—

A l'entrada va fregarse, ab molta insistencia, les seves sabates de doble sola, per l'alfombra. Se creia anar, encara, plè de fang de la montanya. Li vaig mostrar un acomodador, deixant-lo, pera anarme'n al meu lloc. Desde lluny, vegí com l'acomodador se'l guaitava ab desconfiansa, com un possible anarquista. En l'entreacte'ns veuriem, y ab seguretat que aquell barbre'm trasmeteria precioses observacions. Però no l'he vist més. Ahir, ahir mateix, vaig rebre una lletra seva. Una lletra que transcriuré, polintla y civilisantla, car hi hà mots massa grafics y conceptes massa vius, impossibles de copiar:

«Home: ja he vist el vostre famós «Liceo». Realment, deu esser el teatre més gran d'Europa, com tu m'assegures. Jo no gosava donar un pas, per por de toparme ab alguna senyora d'aquelles tan mudades y tan fresques. Vaig ficarme en un recó ont pogués fumar en pau el meu tabac ordinari, ab la meva pipa de carboner. Comprenia, també, que t'hauria fet nosa, y no vaig cercarte, distreientme sol, de la manera que Déu me va donar a entendre. Ab els pentinats de les senyores n'hi havia prou pera passarhi una setmana. Es curiós; an a mi'm semblaven un poc estrafalaris. Algunes duien, darrera'l monyo, com una corona de santa; altres, un pinzellet al mitg del front; altres, un manyoc de plomes al costat. ¡Què sé jo! Totes tenien aires d'aucell preciós. Sobre tot no t'oblidis de dirme, quan m'escriguis, si es pèl de cuca, espart, palla de segol o què, lo que usen pera aquelles aplicacions tan sumptuoses. Jo no dubto pas que, quan un s'hi acostuma, allò resulta elegant. En el nostre país, les noies se posen, encara, flors al cap, y, quan

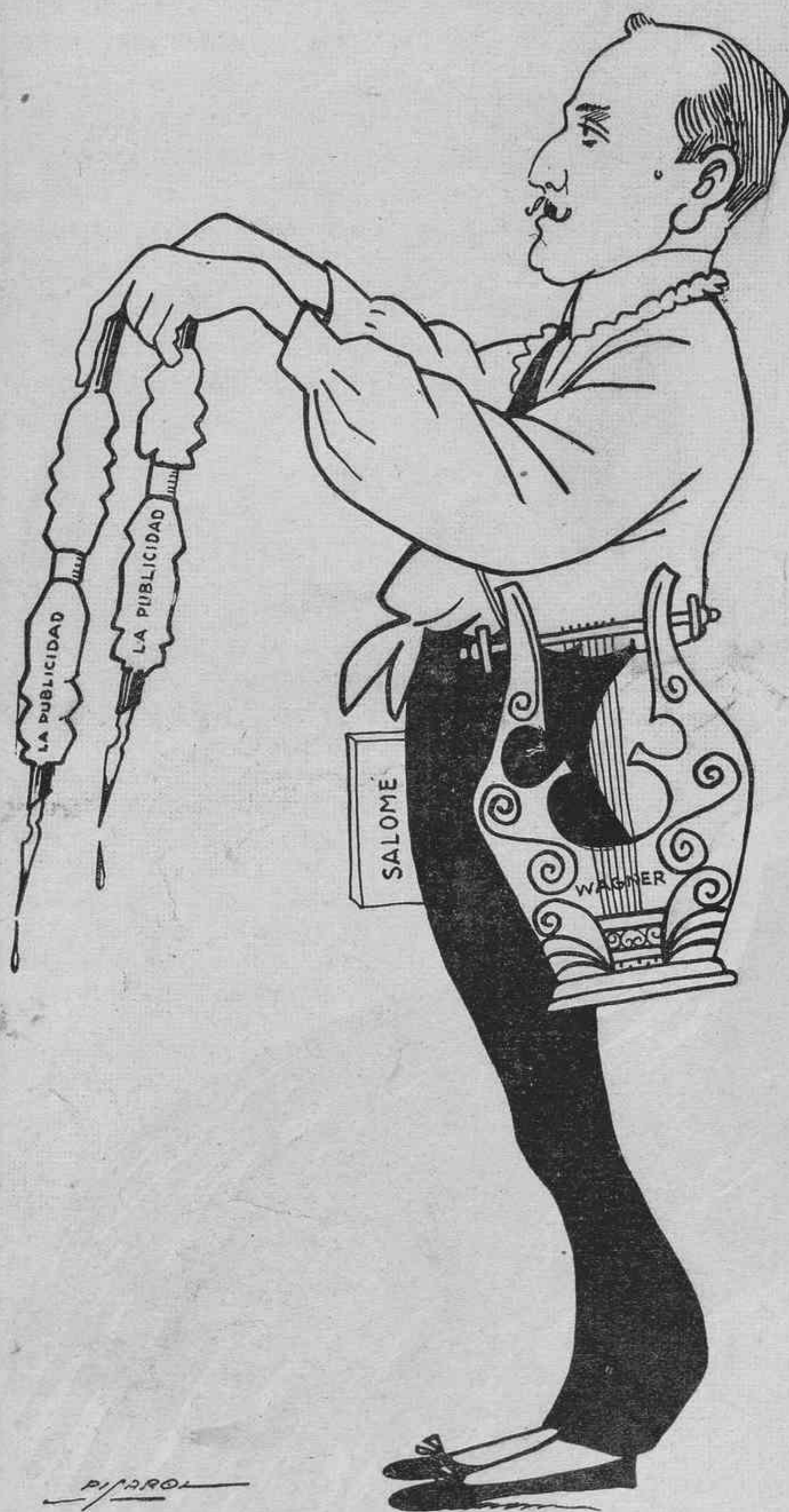
ESTRELLA NOVA AL CEL DE L'ARNAU»

La niña de los peines.

no'n tenen, s'adornen sols ab el cabell, el millor adornament pera una noia. De ben arranjades ja hi anaven. Sols vaig observar que algunes ensenyaven massa tros d'esquena. ¿Quina necessitat tenen de deixarse veure els nusos de l'espinada?

La funció, en cambi, va agradarme. Si no hagués tocat la música, pera mi y molts altres, encara més. Com que ja vares dirme que no m'agradaria, no m'hi vaig ficar gaire, per això. En cambi, vaig notar que a un trompa se li havia embussat l'instrument, y que un altre music, que tocava una mena de contrabaix petit, feia uns badalls molt grossos, com les propies dames.

En la tramoia, noi, tinc que dirte que també hi vaig veure la trampa, per més que sigués al «Liceo». En la decoració del segon acte hi havien posat unes canyetes espaïades, a dos pams una de l'altra, que sols hi mancaven les mon-

CRÍTQUES DE «A QUARTA»

Ni que en Fabra l'abandoni,
ell, per xò, no's dona pena...
¡Vinga senyalá a l'esquena
d'en Vòlpini y en Falconi!

geteres. Allò, més que un canyar, pareixia l'hortet d'un guarda-agulles. També vaig notar que'l drac devia esser una bestia mixtificada, y que, si no gosava eixir del tot en escena, era pel temor de comprometre's. Tothom, al veure'l tan poc agressiu, sospità que li mancava la quia. No'm va pas agradar. Jo he vist morir llagardaixos, que fan feredat de veure, y aquell, tant gros, va deixarse matar com un anyell, allargant el coll, com si estigués malalt y desitgés acabar d'una vegada. Tant es que acluqui l'ull com que no l'acluqui, sempre's veu que té un llum a dintre'l cap.

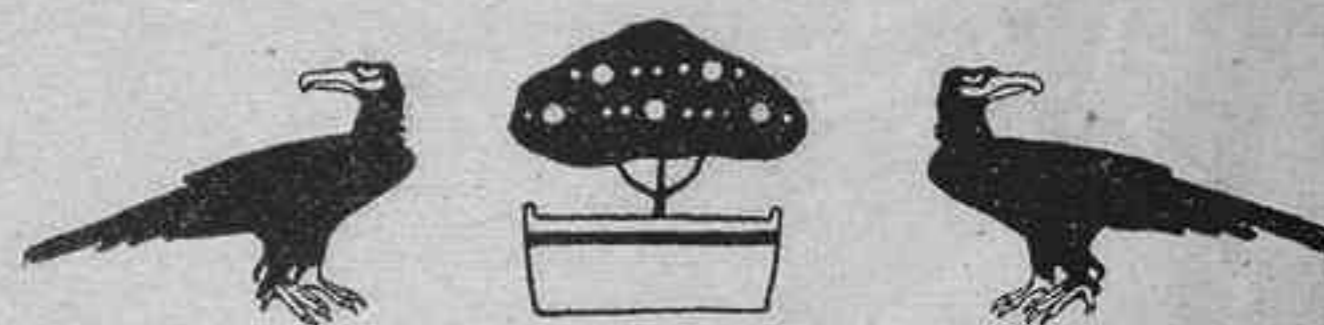
Altrament, aquell minyó que mata al drac, també's dona a coneixer tot seguit. No es pas un pela-canyes, encara que les peli bé y depressa. A mi ningú'm donarà entenent que no es fill de ciutat; té la pell dels brassos molt blanca, y toca el corn ab postureries de *lechuguino*. Després vol agafar un aucell, saltant, y fa un caminar d'home satisfet de les seves *pantorilles*. Els altres dos, que trafiquegen ab ell, sí que són veritables bosquerols, encara que un poc massa peluts. Y aquell sant patriarca de la llansa, sempre tan tivat y serio, sembla mentida que no s'entrebanchi ab els habits y no se'ls esfilagarsi ab les espines.

Una altra ximpleria'm sembla allò de tallar la cota de malla a la dama que dorm, pera trobar a sota una camisa de dormir. De poc s'admira, l'atreuit minyó. ¿Que's pensava, tal volta, que una dona aixís, que và pel món vestida de guerrier, aniria desprevinguda? Y que no s'ovirava poc, ¡valga'm Déu!, que sota la camisa encara hi portava cotilla y tot lo que cal portar una senyora honesta y recatada. En fi, ¿què vols que't digui?, jo no vaig pas arribar a entendre res. Uns deien que'l director d'orquestra ho feia molt malament, y altres que molt bé. L'obra tothom la trobava bona. Mira si devia esser aixís, que una senyoreta, per cert molt guapa y elegant, inspirada per aquell devassall d'armonies, durant un entreacte, en el corredor, cantava a l'orella de la seva mamà la *Cansó del satir*, de la Fornarina. (El barbre escrivia «boc».)

En Mestall explica com eixí del teatre, desilusionat, y com, a l'arribar a casa seva, va trobar a la seva noia ab el xarampió y la truja coixa; però aqueixes baixes nimietats no interessarien pas al lector.

Per lo demés, en Mestall—que ja us he dit que es un barbre—té coses fortament interessants. Ja ho hauran vist.

P. BERTRANA

EMOTIONARIUM

CONFUSIÓ DE LENGÜES

Coneixiem un senyor (inspector de sanitat, per si volen més detalls, en una ciutat secundaria espanyola), el qual pretenia haver resolt el problema de la diversitat de les llengües humanes. Y aixís, per exemple, deia:

—Miri: hi hà un conveni tacit, en virtut del qual els ciutadans de les diverses nacions europees estan avinguts, ja de temps, pera no entendre's...—

Això era una convicció molt arrelada en l'inspector. Y, encara que aital convicció ja sigui sorprenent (comparativament ab la nostra manera de pensar ordinaria en aquesta materia), el meu inspector sabia completarla ab una deducció més sorprenent encara.

Segons ell, hi havia una sola llengua, la qual, parlada de

la mateixa manera per tots els homes, sols diferia per l'empleo de les paraules.

—O, zi no, fijezutzé (l'inspector era d'Almeria): laz pier-naz, camaz en catalán...—

L'home anava afegint exemples, y alguns d'ells me venen ara a la memoria pera completar una teoria a la qual sols li manca l'apoi d'un filoleg de vocació.

Teniu: *burro*, en castellà, vol dir *mantega*, en italià; *fresa*, es un fruit deliciós en castellà: y una desagradable impressió auditiva en català; en castellà's pot demanar una tassa de *caldo* y en català també. Però'l mateix *caldo*, en italià, no's pot servir en tassa, car ab la mateixa paraula sols s'expressa, en aquest idioma, la temperatura.

La mateixa paraula de *brut*, ab lleus diferencies tonals, indica en castellà una idea de forsa, en català una idea de anti-higiene y en italià una idea de lletgesa.

Noia, en català, es el fruit més deliciós de la terra, y en italià un estat gens agradable de l'esperit, el qual se pot traduir per la nostra paraula *aborriment*.

No es que'l senyor inspector fos molt practic en filologia, ni que la seva agilitat mental li permetés fruir les emocions d'una inducció lògica. Però, precisament per això, ell concloïa, dels seus migrats exemples:

—Dezengañeze uzté: loz hombrez ze han convenio pa no entenderze en la vía.

Alguna cosa, de tots modos, va apendre, ab els dialegs ab aquet senyor, l'Estudiant de l'Entusiasme. Y es per això que s'ha permès parlar d'ell, aquí, avui.

Sempre sabia més, de filologia, aquet senyor, que mossèn Alcover.

L'ESTUDIANT DE L'ENTUSIASME

Una "ideïca"

Ja feia temps que, a Casa la Ciutat, se coneixia que'n rumiaven una de molt grossa.

Els alts directors de la cosa municipal anaven continuament d'aquí pera allà, nerviosos y inquietos, com les formigues abans d'una tempesta, y en el semblant del arcalde primer s'hi retratava una preocupació fonda y enigmàtica.

—¿Què serà, al capdevall, tot això?—ens preguntavem els barcelonins rasos, que no «bevem en bones fonts» ni formem part de cap «camarilla».

—Al fi ho hem sapigut!

L'Ajuntament, comprenent que la missió dels regidors no ha de limitarse a fer deixar dictamens sobre la *mesa*, col·locar a amics y parents y dirse la mar d'inconveniencies cada tarda de sessió, ha determinat celebrar una Exposició de piscicultura y pesca, que tindrà lloc al Park y s'inaugurarà a mitjos del vinent Desembre.

Inutil dir que l'idea, apenes divulgada, ha sigut acullida per l'opinió ab entusiasta aplauso.

—Y tal!... ¡La pesca!... ¡La piscicultura!... ¿Còm dimontri no hi haviem atinat abans en la conveniencia d'organisar aquí una exposició referent a aquestes industries, tan eminentment barcelonines?

La pensada resulta tan excelent y oportuna que, per poc que l'Ajuntament s'esmeri en el seu desenrotllo, ja desde ara pot augurar'seli l'exit més complert.

—Anem a l'Exposició—diran molts ciutadans.—Ja que per la banda del port ens tapen el mar, al menys allà en veurem una mica.

—Sí, sí, anemhi—afegiran altres barcelonins, que dels productes maritims no'n coneixen més que'l bacallà.—Volem saber còm està fet això del peix.—

Y essent, l'Exposició, de Piscicultura y Pesca, si, a més de poder veure un bossí de mar y d'enterarse de les formes dels peixos, els visitants poden apendre de pescar, tot això tindran que agrair als iniciadors del aquatic certamen.

A punt ficso, de l'organización de la cosa no se'n saben gaires detalls. Hi falta encara un mes llarg pera l'inauguració, y la gent de la Casa Gran, recordant que per la boca mor el peix, procura no obrirla pera no cometre indiscrecions que podrien destruir l'efecte de la sorpresa.

Ab tot, nosaltres, indagant y preguntant, hem conseguit arreplegar algunes noticies que, ab les degudes reserves y recomanantlos el secret més absolut, posarem en coneixement dels nostres lectors.

L'Exposició estarà dividida en varies seccions, separades per xarxes de pescar y barreres fetes de rems, canyes y fitores.

En qualitat de primer expositor, l'Ajuntament hi portarà diversos peixos dels que's crien—y alguns s'hi engreixen que es un gust—a Casa la Ciutat.

Entre ells, colocats en piscines apropiades, hi haurà:

Llossos de tamany extraordinari.

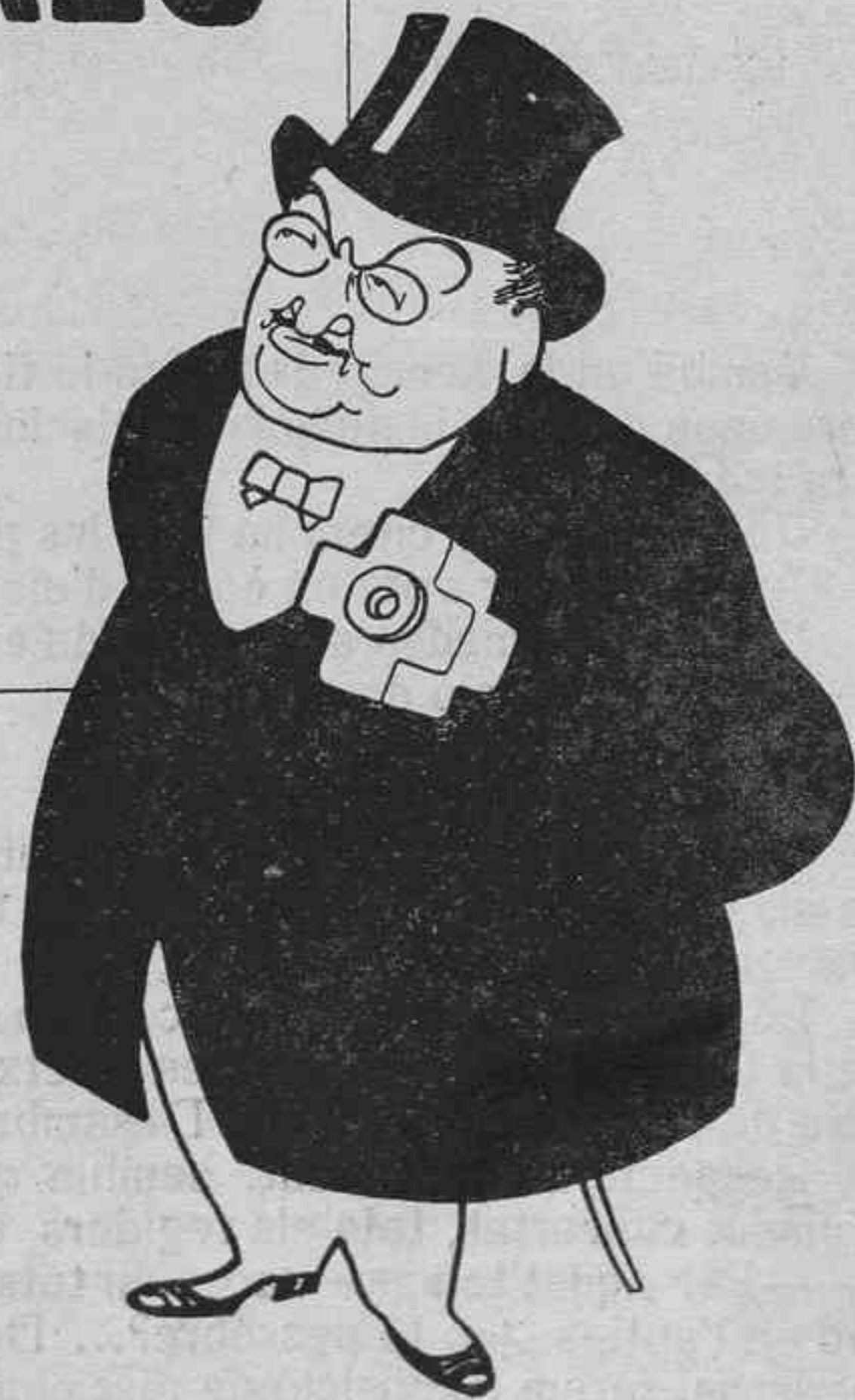
Burrets ignocents y candorosos.

Anguiles que s'escorren y's perden de vista.

Y peixos que's porten l'olí y que en els mars municipals abunden.

GRAN TEATRE ESPANYOL

LA CREU

EN PRAT DE LA RIBA

—Si es una indirecta pera mi, que's preparin, aquets del «Sindicat»... ¡Romansos, els subvencionarà, la Diputació!

EXTRAVAGANCIA

—¡Ah!... ¿Es a l'home primitiu a qui tinc el gust de parlar?.. ¿Podria mostrarme què cosa es la llibertat individual?
 —Ho sento; no'l puc servir... Acabo de canviarla per un *Browning*.

També en la secció de pesca hi tindran els senyors regidors unes quantes instal·lacions relacionades ab aquesta lucrativa industria.

- Verbi-gracia, y citem no més les principals:
- Art de pescar vots en època d'eleccions.
- Xarxes destinades a la pesca de contractistes.
- Ams d'inspecció de mercat.
- Canyes d'escorxadador.
- Nanses de consums.

Y altres aparells de més freqüent ús en la pesca realitzada als cementiris, en l'adquisició de terrenys, en les expropiacions, en les subastes...

Lo que deu considerarse com un dels més grans acerts de la Comissió organitzadora es la fetxa escullida pera l'obertura de l'Exposició: el 20 de Desembre.

Respecte a aquet punt, sembla que, sense haverse previamente concertat, tots els regidors varen trobarse d'acord.

—Per aquet temps—varen dir tots a la una—la gent montada a l'antiga ¿no fa pessebre?... Doncs, nosaltres, homes moderns, farem Exposició de piscicultura.—

Però, la pensada genial, l'ocorrença mestra, es la que han tingut pera festejar la clausura de l'Exposició, quan ja aquesta hagi donat de sí tot lo que d'un certamen d'aquesta naturalesa pot esperarse.

¿Saben què's proposa fer, l'Ajuntament, aquell dia? Celebrar, al peu mateix de les piscines, un grandíós banquet, en el qual, fregits, guisats y amanits ab tota mena de salses, els senyors regidors se menjaran els més hermosos peixos que hagin figurat en l'Exposició.

Per això ja aquesta, com un simbolic avís, s'instala en lo que en passades èpoques sigué *restaurant del Park*.

MATIAS BONAFÉ

MUNICIPALESCA

¡Aneuloshi ab bromes, als regionalistes del Municipi! *La Veu*, porta-vèu (?) y defensora dels seus homes en el Consistori, prompta a llensar al vol les campanes si's tracta de lloar la suficiencia dels seus regidors, exaltar el talent o les virtuts dels seus aliats, escriu l'altre dia un solt extremadament rimbombant

y laudatori, encaminat a agegantar la figura excelsa del senyor Carreras Candi, regidor de la mena dels honorables y instruits, encara que excessivament estira-cordetes y busca-raons.

Per si hi havia algú que dubtés de l'enteniment y de la suficiencia del senyor Carreras Candi, per si quedava qui suposés al senyor Carreras apte, no més, pera interrompre als lerrouxistes y demanar els comptes de lo gastat en cotxes, ha saltat *La Veu*, y ab quatre pinzellades, ab menys paraules de les que's necessiten pera escriure una nota necrològica el dia que cau una *esquela*, ens pinta an en Carreras Candi com a historiador—*historiaire*,—esmenador d'erros y esperit erudit com pocs n'hi hagin.

El solt de *La Veu* es la millor resposta als qui, inspirats a bon segur pels enemics seculars de Catalunya, acusen continuament als regionalistes d'una carencia d'iniciatives y d'una tolerancia vis a vis dels lerrouxistes, fatals, una y altra, pera'ls interessos de la ciutat.

Es el cas que, segons l'orgue regionalista, hi hà, al districte VII, un ciutadà que no menjava ni dormia, preocupat en esbrinar com s'havia d'escriure el nom d'un carrer d'aquella part de la Barcelona, carrer que's coneix pel de la *Font onrada*. Pensant en lo mateix, cap-ficat fins a lo impossible, anava el ciutadà honorable aprimantse per moments. ¡Figúrinse l'amoino y la tristesa dels seus parents y coneguts! Els millors metges, els més cèlebres curandars, havien examinat a l'infelís pacient, que ni estava pera res, ni volia saber res, ni escoltava cap conversació que no fes referencia a la manera com s'ha d'escriure el nom del carrer de la *Font onrada*. ¡Un drama de familia, capas d'enternir y somoure les entranyes de l'home més dur de cor y indiferent!

—¿Què farem?—se deien, els parents, plens d'engoixa y d'ansietat.—¿De quin medi podriem valdre'ns pera esvairli tan cruel dubte?—

Y de nou:

—¡Font onrada!... ¡Font onrada!—clamava, entre dents, la

víctima, que ab els ulls fòra de les conques, abatut, groc com la cera, seguia omplenant quartilles y fent noves probatures, sense que vegés l'exit coronar el seu treball.

—Porteulo a l'Arcaldia—s'ensopegà a dir una veïna.

—¿Al dispensari?

—A dalt, ont són els escrivents. Qui sab si els empleats li minvaran el sofriment.—

Tal dit, tal fet. El pacient, segons diu *La Veu*, se personà a la tinencia, sortintne com el negre del sermó. Els empleats no sabien res. El neguit y l'incertitut del ciutadà, aumentaren, ab tal motiu. Qui sab lo que d'ell y de la seva familia hauria sigut, de no haver mitjansat en l'assumpte l'immens senyor Carreras Candi, qui per humanitat y a petició de *La Veu*, se prestà a treure una ànima de pena. Avui, y mercès als bons oficis del senyor Carreras, sabem tots—el pobre malalt primer que ningú, que *Font onrada* té que escriure's aixís, ja que d'aquet modo consta en quants documents respecte del cas s'han pogut trobar.

¡Una obra de caritat, que al senyor Carreras Candi ha permès practicar l'infinita sabiesa de què es possessor! ¡Una moneda que no està a l'alcans de qualsevol! ¿Què hi farem?...

Nosaltres ens felicitem del talent del senyor Carreras, ja que s'ha lograt, ab ell, tornar la salut a un honorable ciutadà y la pau a una atribulada familia.

Per lo demés, consti que sigué, lo d'acudir a la tinencia del districte VII, una tremenda equivocació, excusable, en part, tota vegada que ha confessat la familia que creia seguia en ella el senyor Doménech.

JUST

L'ILLA DE LA CALMA

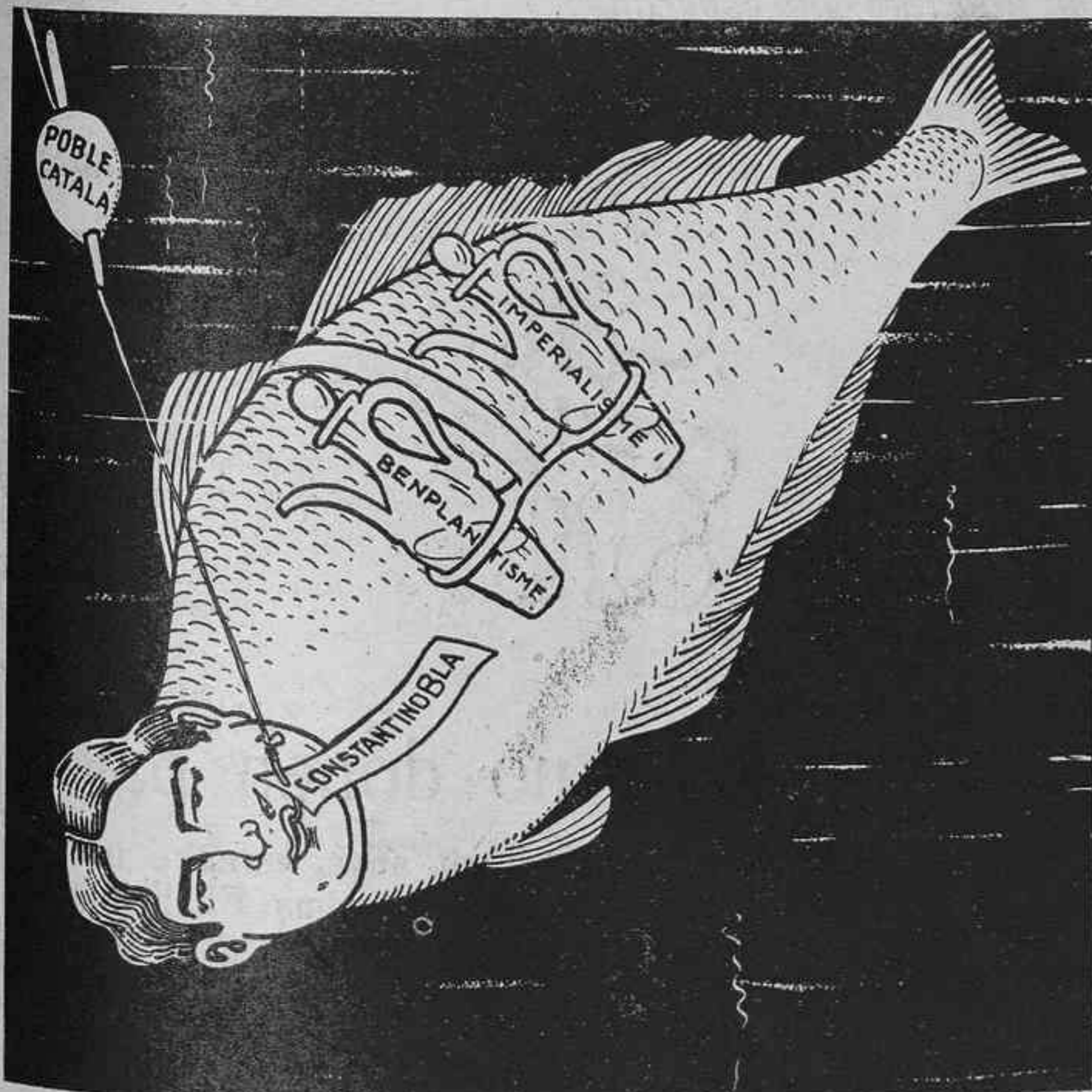
XVIII

L'«ELEMENT OFICIAL»

A Palma, a més dels palmesans, com que encara no s'ha pogut escapar d'esser capital de provincia, hi han una mena de senyors, que solen esser tots forasters, que, pera anomenarlos en bloc, se'n diu «element oficial».

En detall, no se sab qui són. Són els que manen, els que administren, els que fan creure, els que escriuen bandos, els que engiponen reglaments, els que dirigeixen les coses, els que van a la processó, els que tenen encomiendas y se les posen aiats que poden, els que reben els barcos de guerra, els que van a jurar la bandera, els que'ls fan fills adoptius, els que fan la festa de l'arbre y els que presideixen an els toros; són caps de dol, caps de partit, caps de tot y caps de lo altre, y són els que porten el talem y presideixen els banquets, y són l'adorno de la població y la classe decorativa.

El que es «element oficial», si no té uniforme oficial, sol tenir un barret de copa, que deu fer com les serpents, que muden de pell a la tardor: la forma queda endarrerida, però'l pèl se conserva lluent, per motiu d'aquella mudada; sol tenir una levitassa, que allò es levita y lo

PERA L'EXPOSICIÓ DE PISCICULTURA

UN PEIX QUE'S PORTA L'OLI
(pescat en un mar...emagnum ortografic.)

demés són trons: es tan folgada, tan abundosa, té un caient d'espatlles tan recte, que totes les demás levites semblen fetes d'aficionat, y té un barber tan intel·ligent, que li sab cargolar el bigoti ab un cop de ferro, tan ben donat, que'ls altres bigotis que corren són respalls sense disciplina al costat d'aquell ornament de l'«element oficial» que'l porta.

Ab aquestes prendes físiques y aquesta serietat de roba, naturalment que, per tot allí ont và, s'hi coneix y fa respecte. En fa tant que, allí ont es ell, si bé el poble ja ho vol que hi sia, perquè sense l'«element» ni les festes serien festes, ni a l'enterro hi hauria mort, ni an els banquetes hi hauria discursos, una mena de fret s'apodera tant de l'ambient que, aixís que'l té allí, quasi voldria que s'entornés.

Voldria que s'entornés, però ell no se'n và, y fa molt bé. Primerament, si se'n anés, perderia el sòu, y això es molt sagrat; després hi perderien els sastres, que també són bastant sagrats; després, l'industria de galons tindria una baixa tan gran, que hi perderia la població, y, per fi, avui per demà que's tingués d'anar a posar alguna primera pedra, ja sia de monument, de mercat o de seminari, la tindria de posar un paleta o bé un manobre, y els manobres y els paletes, a més de no tenir levita, ja's cuiden de posar les altres, y el qui en posa tantes tot l'any, de bon matí fins al vespre, bé'n té de deixar posar alguna als «elements oficials», que pera aquets casos se crien.

Freds y tot, com anavem dient, el poble en vol, y com més, millor. El poble creu que, com més en tingui, més hi guanyen les industries y el comers y les «forses vives», y si el deixessin fer, an el tal poble, n'arribaria a tenir tants d'«elements oficials», que tothom donaria ordres y no hi hauria ningú pera complirles.

Ab ells, quan se fa un dinar, els discursos són més enters y més ben pronunciats, y s'hi diuen coses més prudents, y no s'ofèn a ningú, y no s'ataquen les creencies, y se sab ont s'ha d'aplaudir; ab ells s'omplen els teatres, y, si bé solen tenir palco que'ls hi regala l'empresa, la sala fa tan goig de veure, que lo de menys es la comedia; ab ells, el jorn que s'inaugura una academia de lo que sia, se sab que s'hi pot comptar, que escoltaran tot lo que diguin ab una serietat que no més la resisteix l'etiqueta, y faran anar el cap quan sia hora, y si fan una bacaina, pel pès de tant presidir, encara que no hagin sentit res, també faran el seu resum; ab ells, si per atzar vingués un rei o un dels seus hereus, sabrien com se'l saluda, y què se li diu, y com se'l tracta, y les «classes dirigides» podrien seguir aquella norma, y per ells, si tenen familia—que ab la soletat provinciana en solen tenir més de la que volen,—saben les modes de les noies, y el darret barret, y l'entravé, y senten parlar un castellà més castís que'l de la terra.

Aquets «elements oficials» animen, doncs, les poblacions, y són de gran utilitat, y s'han de fer tots els esforços pera guardarlos y conservarlos. Fet y fet, tenen gerarquia, y per alguna cosa la tenen, y si arriben a «elementar» es que s'ho deuen haver guanyat ab la suor del seu front, y suar ab barret de copa vol dir suar inte-

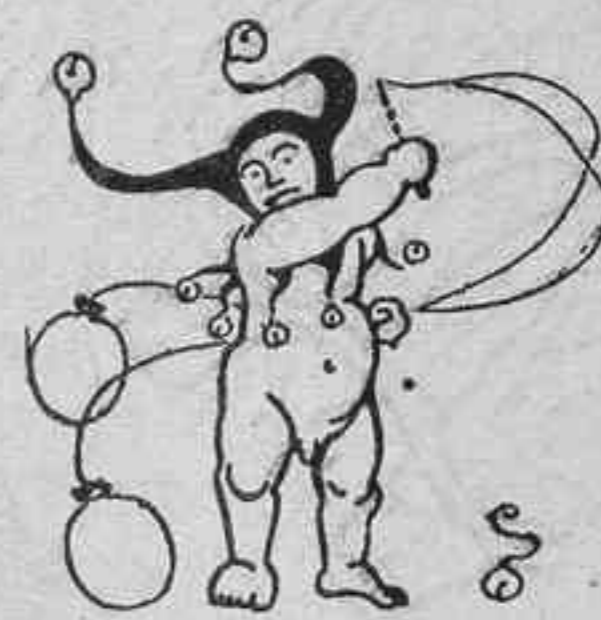
lectualment, y l'intel·ligencia es sempre un rengló que l'hem vist protegit per tots els governs europeus y els altres, etz., etz.; però'l mal està en que aquí, a Mallorca, sia que's posen a tò, sia que'l sòu es petit, sia que l'illa els ha encomanat la seva dolça melengia, no ofiegen prou, y no's belluguen, y, més que elements oficials, semblen custodies oficials; no's veuen prou, no freqüenten, no donen l'animació que haurien de donar pels seus merits.

Al teatre quasi no hi van mai; el cafè el deuen pendre a casa; del ram de primeres pedres en posen tan poques com poden; als enterraments, si es que hi van, no hi van ab aquella alegria oficialment interior del que compleix un deure; als toros, si presideixen, no es ab aquella serietat que aquell acte imponent els demana; no se'ls veu ni pels jocs florals—que ja es dir que no se'ls veu enlloc,—y si no fos que de tant en tant arriba una esquadra estrangera y que tenen d'anar, pel seu carrec, a ballar uns rigodons d'honor, quasi se diria que no existeixen.

A les mateixes noies «elements», que haurien de donar l'exemple d'animar la població, se les veu tristes y melengioses, a les cadires de rejilla, sota d'un arbre del Born, sentint tocar el Vals de las olas, com si estessin cansades d'olas y dels barcos que s'hi passegen. Fins aquell castellà tan seguit, ja'l parlen més poc a poc; els vestits, ja no tenen esma de durlos de darrera moda, sinó de penúltima, y encara ab prou feines. Si no fos pel carrec que tenen, sortirien d'estar per casa. El mar els separa, com a tothom, y senten la calma de l'illa, y com que dintre de l'illa no hi senten altre caliu que'l caliu «oficial», sia que hi han naturaleses que no se saben aclimatar a la Santa Quietut, o sia que anyoren una vida que no'n sia tant, d'oficial, se miren els barcos que marcen com una llunyana esperança.

Y es que'ls que formen la classe d'«element oficial», viuen d'esperar... el traslado.

XARAU

¿Els versos, no donen pa?

En Lluís Dalmau, xicot de divuit anys, versaire inedit, vivia ab la seva mare una vida modestíssima. Ell l'ajudava carinyosament, entregantli cada fi de mes un grapat de duros, que defensava en una agencia d'aduanes; però d'això no n'hi havia prou, a la cuenta. D'aquí que la pobre dona sempre li fes el ploricó, dientli que'ls diners no arribaven y que convindria que's busqués un empleu extraordinari, que li proporcionés un doble sòu.

En Dalmau objectava, invariablement:

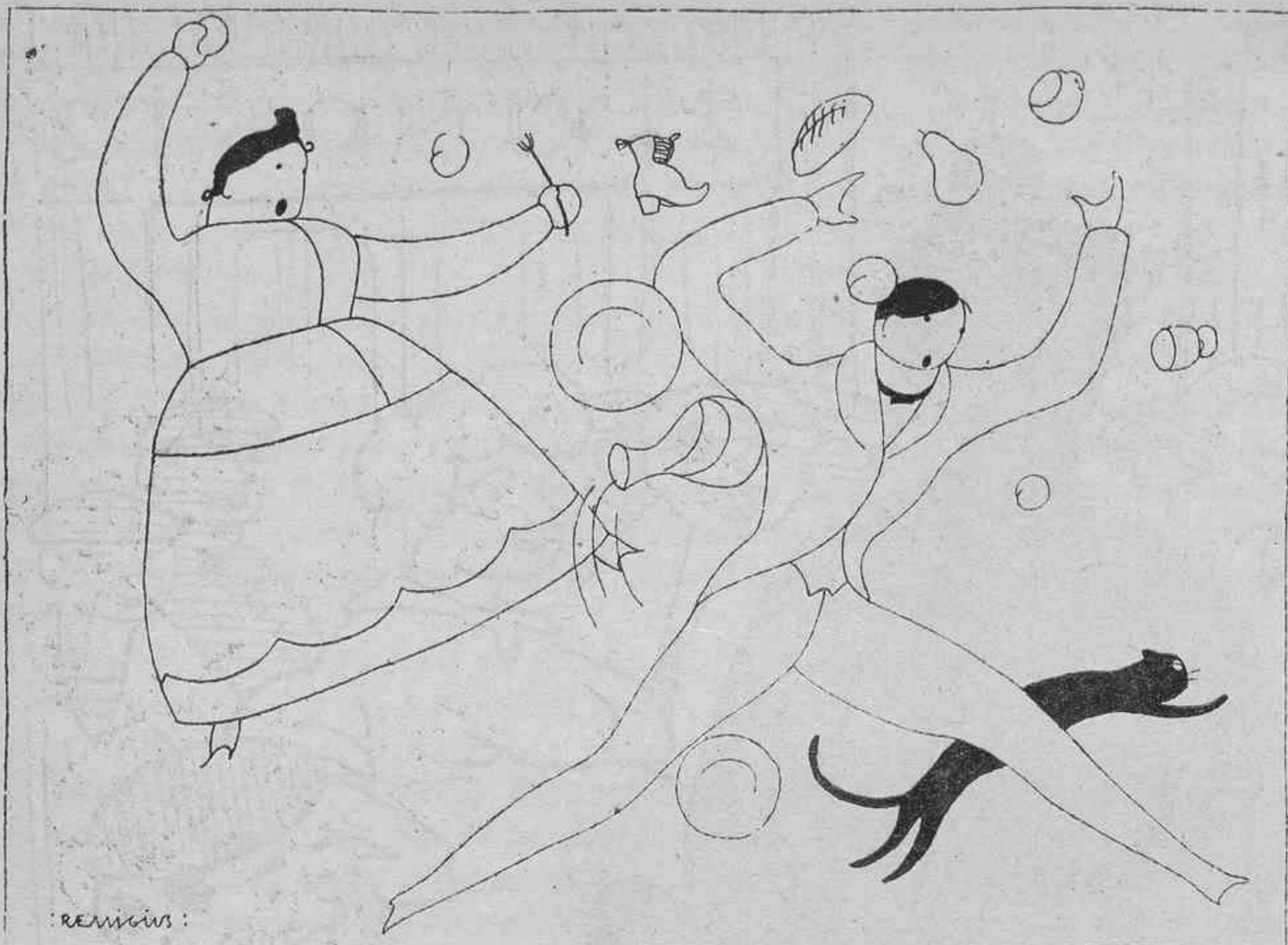
—Deixeume fer, mare. Ja treballo, fóra d'hora; faig versos que, un dia o altre, me donaran nom y fortuna.

TIPOS POPULARS BARCELONINS

LA MONYOS

LA MULLER

—¡Bergant!... ¿Que't penses que m'he casat ab tu pera patir d'aquesta manera?...

—¿Versos?...—responia ella, despectivament.—¡Això't donarà pa!

* * *

Un dia, la portera va entregar al jove y desconegut poeta un periodic, que'l carter havia deixat pera ell. Era un número d'un setmanari rural, que insertava una composició d'en Dalmau, la primera que aquet se veia en lletres de motllo.

La portera, que, com totes les del gremi, era batxillera de mena y s'havia enterat del contingut del periodic, va exclamar:

—Vaja, senyoret Lluís, el felicito. ¡No ho sabia que fos tan bon poeta!

—Sí; escrivim alguna cosa..., res..., tonteries.

—¡Caram!... ¿Tonteries, diu?... Molt bonics són, aquets versos. La nena, que hi entén bastant, ha dit que són preciosos.

—No tant, no tant... No valen la pena, dòna.

—¡Ja ho crecl... Y miri, que ve bé: si no fo's molestarlo y pagant lo que sigui, voldria que me'n fes uns pera mi, ara que s'acosta Nadal... ¿Sab?... Necessito una dècima...

—No'n parlem més; ja sé què vol.

—¿Quant me'n farà pagar?

—Vaja, li faré barato; a dos rals cada vers: cinc pesetes.

—Entesos, doncs. Ja me'ls pot fer desseguida.—

En Dalmau pujà l'escala a grans gambades. El cor li feia trip-trap, esvalotat d'alegria. ¡Una poesia seva acceptada y publicada! ¡Un encarreg de versos, cobrant! ¡El primer rendiment pecuniari de la santa poesia! ¡Oh, felicitat! ¡Masses emocions a la vegada, pera un poeta sol!

—Miri, mamà... ¿Veu?... Els diaris ja comensen a fer cas de mi.—

La seva mare, impertorbable:

—Sí... ¡Això't donarà pa!—

Pera'l pobre Dalmau, aquets mots, en tals moments y en boca de la seva mare, venien a esser com una galleda d'aigua freda que li tiressin al damunt. Tot concirós y malhumorat se tancà al quarto y's posà a escriure la dècima.

L'endemà al matí, el forner, carregat ab un gran cove, curullat de pans de barra y de llonguets, trucava a la porta del pis d'en Dalmau.

La mare del poeta, que'l va rebre, preguntà extranyada:

—¿Què porteu, aquí?

—Dotze pans de kilo, que va encarregar ahir vespre el seu fill.

—¿Dotze pans? ¿Que s'ha tornat boig?... ¡Si en tenim pera un mes y mitg, ab el que mengem nosaltres!—

Y obrint la porta del quarto del xicot, que estava arreglantse pera anar al despatx, exclamà ab gran esverament:

—Però... ¿còm es això?... ¿Per què has encarregat tant pa, fill meu?

—¿Per què?—respongué ab un somris de dignitat, el poeta.—Per no sentirli dir mai més que'ls versos no'n donen.

FRA NOI

DE RETOP

—Y doncs ¿que? ja no es amic teu, en Cambó?
—¡Cah, fillaf... Ab la mort d'en Canalejas, ¡adeu mancomunitats!

LICEO.—Dimecres de la passada setmana, ab tota la magnificència que aital aconceixement requereix; ab senyores habillades ab les seves més hermoses vestimentes y enlluernadorament enjoiades; ab les cares, més boniques que mai, de nostres gentils barcelonines, y ab les ungles esmolades de tots els wagnerians, s'inaugurà solemnement la temporada d'hivern del «Liceo», ab la meravella musical d'en Ricard Wagner, *Siegfried*.

Nosaltres, que, sense pretensiosa modestia, ens reconeixem impotents pera fer una crítica meticulosa de l'interpretació d'aquets grandiosos drames musicals d'en Wagner, perque sols sentirlos ens aclapara de tal manera que'ns veiem incapassos d'anarhi a trobar aquets petits pèls que hi veuen els critics severes, creiem que l'interpretació que donen al *Siegfried* en Rouseliere, la Kaftal y en Pini Corsi, es senzillament admirable, com segurament no senten sovint—y això sí que'ns atrevim a assegurarho—els publics dels grans centres musicals, que tenen fama d'esser exigents en interpretacions wagnerianes.

El bariton Pacini, en *Alberic*, el senyor Gesona, en *Fafner*, el senyor Sivetti, en *Wotan*, y la senyoreta Lloró, estigueren igualment més que bé, en sos respectius papers.

El director, malgrat l'emoció que sens dubte sentia a l'agafar la batuta, y que se li conegué en els primers compassos, portà l'orquestra fermament, donantnos una claretat de matisos com pugui ferho el millor mestre alemany. L'ovacionaren en tots els actes y sorollosament al final de l'obra. En resum, un bon *Siegfried*.

Després de *Siegfried*, han fet *Manon*. La joganera enamorada ha sigut encarnada aquest any per una dòna d'ideal bellesa, la senyora Zina Brozzia, cantatriu notable, ademés, per sa escola; la vèu, en cambi, resulta un xic dura, sobre tot quan ataca'ls aguts.

El senyor Cianoff, que feia de *Cavaller de Grioux*, es tenor de poqueta vèu, encara que bonica. El nostre public, acostumat a sentir cantar son paper per les primeres firmes del cant, va rebre'l ab certa hostilitat, hostilitat que va anar minvant, a mida que's convenceren de que era injustificada.

Els demés, discretament bé, com aixís mateix l'orquestra.

De l'*Otello*, en parlarem la setmana entrant.

ELDORADO.—La comedia *El heredero*, de Lluís Bernière, es d'aquelles que comensen bé y acaben malament. El public mostra interès desde les primeres escenes, perque aquestes prometen; però arriba l'hora de complirse les promeses, y l'interès y l'acció y la fermesa psicològica's tornen aigua-poll. Podria esser que bona part de culpa's degués a la traducció, més literaria que viva, més cuidada que fidel.

El public acullí l'obra ab cortesia y res més, dedicant els aplaudiments més aviat a l'interpretació, que fou, en general, discreta y del tot encertada per part dels senyors Villagómez, López y Granda.

La presentació, molt bé.

ESPANYOL.—*La creu*, drama en tres actes, d'en Pere Colomer Fors, demostra un extraordinari avens en el procediment y en la consistència literaria y artística de l'autor. Es una obra negra, carregada d'ombres y pessimismes, però humana y sincera. El primer acte, sobriament construït, dibuixa a la perfecció una serie de tipus que no'ns semblen nous, per lo mateix que'ns són familiars, *vistos*, viscuts. Ell sol es tot un drama, interessant, punyent y arrodonit, a l'extrem de poguerse representar apart dels restants actes. El segon no es sinó una complicació; però an aquet creix l'interès y l'intensitat, degut al contrast d'emocions y la trassa en aplicarlo. Les figures se mouen en un ambient de franca comedia, y les escenes, plàcides y alegres, preparen degudament al public pera'l quadre final, essencialment dramatic, emocionant y efectista, però honrat y justificadíssim. El darrer acte no s'ha de considerar sinó com un epilog d'aquella tragedia vilatana. Desde les primeres esce-

nes, el public té'l pressentiment de que'l protagonista, la nosa, la *creu*, s'ha d'anular voluntariament pera llibertar als bons. La pintoresca preparació *maeterliniana* (diguemho també nosaltres, ja que tothom ho diu) va semblarnos a nosaltres ben tractada y produeix l'esgarrifansa de misteri y horror que en Colomer devia proposarse. Confessem que'l truc no es del tot nou; però cal reconeixer, també, que no s'hi adapta tan malament an aqueix drama, pera suposar que l'autor, cas de desconeixer *L'intrusa*, no hagués pensat un identic final pera la seva obra.

La nit de l'estrena, *La creu* va esser molt aplaudida, y ha seguit aplaudintse totes les vetlles successives.

Els artistes, tots, voluntariosos, distingintshi notablement les senyores Fremont y Mestres (R.) y els senyors Piera, Aymeric, Daroqui y Galceran.

APOLO.—Un altre gran exit popular. El drama *La conquista del pan*, original del popular escriptor Frederic Uriales, va triomfar en el public del Paral·lel. Per la valentia de les idees que s'hi exposen, per la claretat dels conceptes y per l'emoció de les escenes culminants que s'hi desenrotllen, l'obra sugestionà a les masses, que s'entregaren tot seguit, sentimentals y pietoses, davant l'esclat passional d'aquell poble rus, víctima de l'absolutisme més desenfrenat.

Les aclamacions a l'autor y als artistes, que interpretaren molt bé'ls respectius papers, foren espontànies y sorolloses.

ESQUELLOTS

LA *Veu de Catalunya*, ab tot y les seves enlairades mires a l'ideal, no descuida el negoci.

El dia de l'assassinat d'en Canalejas, els obcecats que encara creuen ab en Cambó pensaven que'ls prohoms regionalistes s'havien reunit pera decidir l'actitut que havien d'adoptar, en vista del fet extraordinariament greu que acabava de succeir; mes sabem, per persones que'ns mereixen credit, que en Prat de la Riba, en Duran y Ventosa y demés *pronoms* (que diria en Pich) dels grossos, estaven atrafegats, fent quartilles a la redacció com uns vulgars reporters, procurant fer sortir el diari mitja horeta abans que sos confreres de la nit, com aixís ho lograren, y vendre un miler més de *Veus* a l'esquena del pobre Canalejas.

No critiquem el fet, però que consti que aquets puristes de *La Veu* agermanen sempre les pessetes ab l'ideal.

SEMBLA que'ls sastres de París haurien d'esser tots refinats, distingits... *parisiens*, en una paraula, ¿oi?

Doncs, no, senyors: se veu que n'hi havia molts de *bulgars*.

¿Sabeu quants?

Entre bulgars y servis, més de quatre mil.

Els quals, a l'estallar el conflicte balkaníc, varen correr, com a bons patriotes, cap al seu respectiu pais, a allistarse pera anar a la guerra contra Turquia.

Per xó diu que's troben avui, a París, quasi sense sastres y que la major part de la població va poc menys que despullada.

Aquí, al sabê això dels sastres,

diran alguns parroquians:

—¡Quina llàstima que'ls nostres no se'n vagin als Balkans!

EL bestial assassinat del President del Consell ha vingut, naturalment, a eclipsar tots els assumptes d'actualitat, al punt de que, durant aquets darrers dies tothom no parla d'altra cosa.

Fins un carril·laire y un estudiant, comentaven dimars al vespre l'atentat en aquesta forma:

—¿Heu vist, pobre Canalejas?

—No me'n parli; n'han fet un grà massa, tant mateix.
—¡Ei! ¡El gran enemic de la vaga, haverse de veure obligat a vaga forsova... y eterna!

¡Y para qué callarlo! Aunque no parezca cierto, ¡hasta las damas sienten ahora especial interés por la cuestión balcánica!...». ¡Oh, prou, prou! Interès per tot, menys per escoltar l'òpera que s'està cantant, las lindas abejas de los palcos del Liceo.

DEIXEM la paraula al xistosissim revister de salons de *Las Noticias*:

«Con la apertura del «Liceo», bien puede decirse que se ha dado comienzo a la vida del gran mundo... Cada palco es una colmena. ¡Qué lindas y simpáticas son las más de sus abejas!...

UN senyor tinent d'arcalde, que en vida's digué Pelfort

apu

LO DEL DIA

—¡Infelís Canalejas! Ja ho veu: y que ha mort, relativament, pobre, perquè trenta mil duros...
—¿Trenta mil duros? Doncs digui que... aixís... tenia més talent en Lerroux...

—y dient que s'ho deia en vida
ja's veu que's vol dir que es mort,—
perque s'invertís en premis,
ha deixat, en testament,
una casa de la Ronda
pera'l nostre Ajuntament.
¡Tant de bó que això serveixi
per model de *concejals*
y, restitució o regalo,
l'imitin molts dels actuals!

dèu rals, obraras més santament comprant dues lliuretes de xacolata.

EL senyor Pich va anà a Lleida.
—¿A fê un discurs de política?
—Sí, y a veure, de passada,
si hi falten electricistes.

EL ministre Villanueva ha anat a visitar oficialment el pantano de Foix.

Ara falta saber quin serà'l resultat positiu d'aqueixa ministerial visita:

Un exit personal pera'l ministre.

Quatre banderoles al pantano...

Y, els pagesos, tan *empantanegats* com abans.

UN periodic madrileny, com si hagués fet un descobriment sensacional, afirma que'l senyor ministre de la Governació gasta encenedor automatic sense segell y que no paga l'impost d'inquilinat.

Y ¡què ha de pagar, homes, què ha de pagar!

¿D'això, s'extranyen?

¿Que's creuen que es un espanyol vulgar, el senyor ministre de la Governació?

Les lleis, sobre tot a Espanya,
ja es sapigut de molts anys:
són uns els que les compleixen
y uns altres els que les fan.

EN un casinet conservador se comenten les noves de l'atentat.

Un dels socis llegeix el diari:

—«El señor Canalejas cayó herido en la misma Puerta del Sol, frente la librería de San Martín.»

Un reconsagrat maurista que ho escolta:

—*Ya lo dice el refrán... A cada Canalejas le llega su San Martín.*

M'entero de que, en el local del Museu Social, s'han efectuat, oficialment, les experimentacions d'un nou aparat avisa-dor d'*escapes* de gasos perillosos.

No sé si, a les probes, entre'ls regidors presents, hi hauria el flatulent Serraclara.

En tot cas, ja sab a què atenirse, ab això dels *gasos perillosos*...

¡Aplicació de l'invent, *al canto!*

JA veuen de què serveix, a l'últim, el tant alabat cimbori de la catedral: de refugi d'esparvers, segons s'exclama oficialment el «Centre Colomofil Català».

Una munió d'esparvers crudels s'apleguen constantment al voltant del cimbori, ab perill de les parelles de coloms que volen per allà a la vora.

Y, es clar, ab els esparvers de la catedral, els aficionats colomistes, fins els més missaires, estan d'allò més *esparverats*.

LA casa xacolatera «Amatller», desitjosa de contribuir, en la mida de les seves forces, a la moralisació de les lletges costums espanyoles, regala als seus clients unes colleccions de cromos satírics, alusius a la loteria nacional, admirables caricatures degudes al llapis del genial Apeles Mestres.

Com que'ls cromos van dedicats a la quitxalla, els homes de demà, el sistema pot esser de gran eficàcia.

Ja ho sabs, doncs, lector: en lloc d'adquirir una apuntació de

VETAQUÍ un *colmo* que resulta bastant trist:

—¿Quin es el *colmo* de l'anti-conservadurisme per un president lliberal?

—No conservar... ni la vida.

**

Semblansa que no fa riure gens:

—¿En què se sembla un aviador a un president de ministres?

—En que un y altre perillen igualment.

DON *Juan Tenorio* va de baixa.

Segons la darrera estadística, feta a Madrid, aquest any la famosa obra d'en Zorrilla no s'ha representat, de molt, tant, ni ha tingut l'exit de temporades anteriors.

Està vist, doncs, que'l popular *Don Juan* acaba les agalles.

Es lo que diran més de quatre Collassos que tots coneixem:

—*Mal de muchos...*

DIUEN d'Atenes que, pera reforçar les files del valerós exercit combatent, va dirigir-se al teatre de la guerra una expedició de tres mil garibaldins.

Que'ns perdonin els turcs, els grecs, els servís, els bulgars y els montenegrins; però creiem que aquesta expedició va sortir equivocada de *temps*, de *gènere* y de *número*.

En aquet temps de l'any, y tractantse del punt que's tracta, el gènere més indicat es el de *punt*.

Tenint en compte això y el número de combatents que s'anava a auxiliar, en lloc de tres mil garibaldins, ¿no hauria estat més oportú enviarhi seixanta mil *garibaldines*?

DIU que a Madrid và per terra l'hisenda municipal.
Demà: si per salvarla desitgen un concejal, n'hi enviarem un dels llestos de la colla radical.

Jocs d'amor y de benzina.

El fet ha mogut gran rebombori en la Barcelona elegant y aristocràtica.

La bella institutriu d'una familia acaudalada, ha anat a fer niu a casa d'un *chauffeur*.

¿Quan acabaran de fer desgracies aquets calígules de l'automobil?

VEIAM..., vinga'l diari... A veure què porta, avui, de nou:

«Anteayer, el concejal señor Muntañola...»

«Ayer, el concejal señor Muntañola...»

«Hoy, el concejal señor Muntañola...»

«Mañana, el concejal señor Muntañola...»

«Pasado mañana, el concejal señor Muntañola...»

¿Y d'això'n diuen *montanyola*?

¡Si això es una *cordillera* que no s'acaba mai!...

CIENCIAS Y PACIENCIAS

LA GRAN PREOCUPACIÓ

—¿Quin barret me compraré, aquest hivern?

XARADES

I

—*Dos inversa-hu, prima-dos inversa-hu, quin total.*

JOAN ROCABERT

II

*Tres-girada, mineral;
hu-segona, temps de verb,
y una ciutat el Total.*

CANARI

CONVERSA

—¿Sabs de quina agrupació es aquell ser tan cafre, que té instints tan selvatges?

—Del club dels antropofags?

—No, senyor; del que jo mateix t'he nomenat.

AMIC PINYOL

GEROGLIFIC

Signe Aritmetic
Distancia
Consonant
Signe Aritmetic
Fruita

A. B. (a) LO RECTOR DE VALLFOGONA

RESPOSTES PAGADES

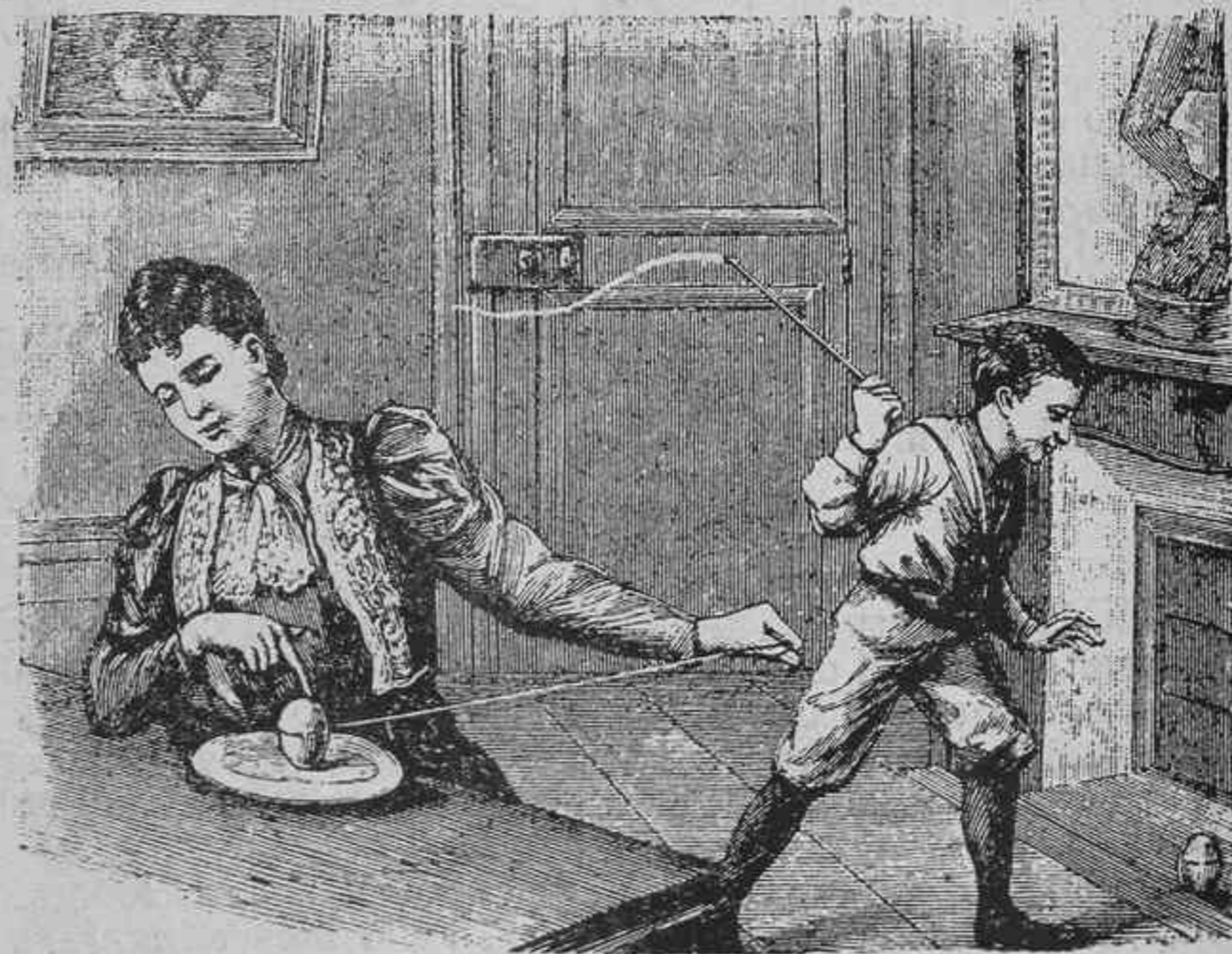

M. S.: Els dialectes que m'envia tenen la punta escassament afilada.—B. Comas: Versos, ja ho són; lo que no hi sé veure es poesia espontania.—A. Jáuregui: L'estrofa queda, realment, esmenada; però el cas es que ara no tinc el *resto*, perquè la poesia va inutilisarse. Enviho tot plegat, si li sembla, y veurem.—Fernández Chaler: Potser sí.—J. R. V. (a) Bulla: No serveix res de lo que envia.—F. C. y J. (Valls): Ha fet tard, y ho sento.—Papet de Pujals: Alguna cosa s'aprofitarà.—Pau Xerrapeta: Hi hà un grapat de versos mal accentuats.—Josep Gorina Roca: Van bé.—M. B. F.: Els gero-glifics estan bé.—F. Llaveiol: Té poca picardia.—Ll. V.: Lo mateix li dic.—Georges Lafayette: Anteriorment n'hem rebut una altra, ab idéntica solució.—F. C. P.: Arribà una mica fòra de temps. Ho sento y, de tots modos, gracies.—S. Espigol: La prosa'ns es molt difícil d'enquibir-la. No li prometo res.—Santiago Nin: Això de les cantarelles bilingües ha passat de moda, com els clavells verds. Y lo altre, ben mirat, manseja.—Un estudiant de medecina: Mercès per la seva felicitació. Fem totes les coses de bona fè, nosaltres. En quant a dedicar un article als estudiants, realment es temptador. Veurem.

Del calaix d'un sabi

L'OU COM BALLA... EN AIXUT

Colocarem un ou dur damunt d'un plat, fentlo aguantar en posició vertical per medi de la pressió d'un dit, procurant que la punta de l'ou s'apoi en el plat.

Si, preventivament, hem enrotllat al voltant de l'ou uns quants pams de cordill prim y estirem aquet per un cap, imprimint a l'acció un rapid moviment, veurem com l'ou se posa a voltar mateix que una baldufa, però, tan dolsament y tanta estona, que no trigarà en *adormirshi...* de gust.

L'espectador que entri en aquell instant creurà que l'ou s'aguanta dret, de punta, sense bellugarse, ja que no s'adonarà, de prompte, de que lo que fa aguantarlo es la velocitat.

Y, al veure l'ou dret, immobilitat, tal serà la seva estupefacció, que'ns tindrà per més sabs que Cristòfol Colom.

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

ANUNCI

DINTRE POCS DIES

ALMANAC

DE

L'Esquella de la Torratxa

PORTADA ESPLENDIDA DE L'APA

NOTA. — Que'ls nostres corresponsals no triguin a formular les demandes
El preu, com sempre, **UNA PESSETA.**

NAPOLÉON

EN LA GUERRA Y EN LA PAZ

Cien anécdotas famosas de

BONAPARTE

Por LOUIS de SAINT GERVAIS
Versión española por A. CASTILLO

Ptas. 1   Encuadernado: Ptas. 2

EL AÑO EN LA MANO

ALMANAQUE-ENCICLOPEDIA DE LA VIDA PRÁCTICA PARA 1913

Todos los compradores tienen participación a un billete entero de la

LOTERÍA DE NAVIDAD

PRECIOS { Edición económica. . . . . Ptas. 1'50
id lujo . . . . . " 2

Demà dissabte, dia 16, EXTRAORDINARI de

La Campana de Gracia

CANALEJAS

8 PLANES D'ILUSTRACIÓ Y TEXT 10 CTS.

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, además, un ral pera certificar. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

L'ASSESSINAT DEL PRESIDENT DEL CONSELL DE MINISTRES

Vista de la Puerta del Sol, pocs moments després d'ocorregut l'atentat. El senyor Canalejas caigué ferit davant mateix de la llibreria San Martin.

(Fotografia J. Blanco Coris)